

Herr Simonson: Herr ordförande, stadsfullmäktige! Utsikterna för att i de tider, som nu råda, då rätten och humaniteten få nöja sig med allt anspråkslösare platser, vinna Stockholms stadsfullmäktiges bifall till en motion sådan som den förevarande, äro ju särdeles små. Det oaktat ber jag få taga stadsfullmäktiges uppmärksamhet i anspråk för några ögonblick, om icke för annat så för att öka kännedomen om den föreliggande frågan, vilken, om jag icke är alltför illa underrättad, förefaller att vara skäligen litet känd. Det finnes ett argument, som omedelbart skulle leda till, att stadsfullmäktige beslöte att för sin del helt och hållet slopa slakt efter denna metod, och det vore, om Stockholms stadsfullmäktige hade tillfälle att övervara en sådan förrättning. Det stöter emellertid på praktiska svårigheter och därför får jag väl använda mig av andra argument.

I den skrivelse av slakthusdirektören, som åtföljer beredningsutskottets utlåtande och som också slakthus- och saluhallsstyrelsen gjort till sin, talas det just om dessa djurskyddssynpunkter, och där säges det också, att meningarna om denna slaktmetod äro mycket delade. Detta vill jag för min del påstå är en sanning med modifikation, så tillvida att å ena sidan samla sig först och främst alla lekmän, som ha kännedom om förhållandena, vidare de praktiskt sakkunniga och dessutom ett antal vetenskapligt sakkunniga, under det att den andra sidan räknar ett antal vetenskapliga fackmän. Men samtliga parter, både motståndarna till denna slaktmetod och de, som anse att den icke är så farlig, äro ense om, att den innebär djurplågeri, och frågan är endast, var djurplågeriet upphör och var det börjar. Det är därom meningarna äro delade. Men i stort sett äro alla ense om, att det är djurplågeri, och slakthusdirektören har här i en mening uttalat, att

Ang. ifrågasatt bestämmelse att vid slakthuset djur ej må dödas utan bedövning m. m.

Ang. ifrågasatt bestämmelse att vid slakthuset djur ej må dödas utan bedövning m. m.

(Forts.)

»djurskyddsvännerna i huvudsak vända sig emot de förvisso mången gång råa och onödigt hårda förberedelserna eller kullkastningsåtgärderna». Så säger slakthusdirektören uti den skrivelse, som åberopas i beredningsutskottets utlåtande. I samma riktning går ett uttalande av professorn vid kungl. veterinärinstitutet, Lundgren, vilket också är återgivet i slakthusdirektörens skrivelse. Professor Lundgren säger: »Kunde man från judeslakten eliminera de tidsödande, obehagliga och för djuret ofta plågsamma förberedelserna, så vore judeslakten den beträffande såväl smärtfrihet för djuret som fullständig förblödning bästa slaktmetoden.» Läger man till dessa uttalanden ett annat uttalande av professor Wennerholm vid veterinärinstitutet i Stockholm, vilken är absolut motståndare till denna slaktningsmetod, så tror jag säkerligen, att uttalandena mot detta slaktningsätt få anses väga ganska tungt. Professor Wennerholm säger nämligen: »Det har varit, är och blir min bestämda mening, att all yrkesmässig slakt av våra större husdjur måste föregås av bedövning. Detta skall i lag stadgas, och skulle religiös ritual föreskriva något annat, så måste den i mänsklighetens intresse och humanitetens reformeras i detta fall. Hela proceduren vid den judiska slaktmetoden gör ett ohyggligt rått och brutalt intryck, detta har väl aldrig någon kunnat bestrida, och både för djurens och de i slakten deltagandes skull bör den bort. Denna slaktfråga i allmänhet är den största av alla djurskyddsfrågor, och den har en sådan oerhörd omfattning, att alla andra synas mig krympa till dvärgar vid sidan av den, och det skulle vara sorgligt, om det icke inom vår representation skulle finnas nog blick för dess betydelse, nog mänsklighet och hjärta för djuren för att få den löst enligt humanitetens krav.» Det finnes en hel del liknande intyg, men jag skall icke upptaga tiden med att föredraga några av dessa.

Då nu även enligt slakthusdirektörens mening vissa villkor böra uppställas för detta slaktningsätt för att icke göra det alltför svårt, så visar också detta, att han icke anser det vara så bra, som det är med det sätt, varpå denna slakt för närvarande utövas.

Men det finnes även en annan sida av saken och det är, att för jämförelsevis stora kategorier av medborgare verkar denna tillåtelse som en undantagslagstiftning. Samma handling, utförd av varje annan person, skulle ovillkorligen betraktas såsom brott och medföra sträng påföljd i det ena eller andra avseendet för den, som gjorde sig skyldig därtill. Detta kan icke vara ägnat att stärka förtroendet för de lagstiftande myndigheternas oväld.

Ytterligare en sak, som är av liknande natur, förtjänar beaktas, och det är den, att en hel del kurser anordnas av hushållningssällskapen, i vilka personer få utbildning i rationell bedövnings-slakt. Man kan tänka sig, vilken uppfattning vederbörande skola få ute i bygderna, om deltagarna i dessa kurser komma tillbaka och säga: Nog ha vi burit oss illa åt i bygderna, men när sådant kan försiggå i Sveriges största slakthus, få vi icke taga oss så nära av det. Följden blir, att den undervisning och lärdom, som dessa kursdeltagare erhållit, får skäligen liten betydelse, vilket kan inverka menligt för slakthusets eget vidkommande, och då staden här har lagt ned 6 miljoner kronor på ett rationellt slakthus, så är det all anledning se till, att icke det arbete, som där utföres, undergräves på andra sätt.

Vilka skäl anföres nu emot ett bifall till förslaget? Jo, det anföres det skälet, att i händelse ett dylikt förbud kommer till stånd för Stockholms stads slakthus, skulle i alla fall sådan slakt, varom här är fråga, försiggå på annat håll. Det är mycket möjligt, att så skulle bliva förhållandet, men denna slakt skulle då icke ske i den stora utsträckning, som fallet nu är vid Stockholms stads slakthus, då på grund av den lätthet, varmed det för affärsmännen i branschen nu är möjligt att omsätta varorna, saken får en större utbredning där, än om denna slakt måste bedrivas ett stycke utanför Stockholm, där svårigheterna i antytt avseende vore större.

Den kontroll, som skall utövas, har ju en viss betydelse, men så länge som metoden själv är tillåten, har icke kontrollen den betydelse, som en hel del personer vilja tillmätta densamma. För övrigt ha ju händelserna inom ett närliggande område på sista tiden visat, att kontroll icke alltid har den effekt, som väntas av densamma.

Vidare förhåller det sig ju så, att det icke finnes någon anledning för Stockholms stad att bära sig illa åt, därför att man möjligen skulle vilja bära sig illa åt i Nacka eller Sorunda. Jag anser, att vi här böra föregå med gott exempel och verkligen visa, att det var någon mening med detta sex-miljonerkronorsanslag till slakthuset, som ju huvudsakligen uppfördes i syfte, att där skulle bedrivas slakt på ett rationellt sätt. Detta är en sida av saken.

Men det gives här även en annan sida, som för övrigt slakthusdirektionen berört i sin skrivelse, nämligen den religiösa sidan av frågan. Jag har för min del i motionen sökt att så mycket som möjligt undvika denna sida av den anledningen, att det onek-

Ang. ifrågasatt bestämmelse att vid slakthuset djur ej må dödas utan bedövning m. m.

(Forts.)

Ang. ifrågasatt bestämmelse att vid slakthuset djur ej må dödas utan bedövning m. m.

(Forts.)

ligen blir pinsamt för en del personer att i detta sammanhang tala om religion, och det är ju ur flera synpunkter icke lämpligt att på något sätt framställa denna sak så, som om religion och djurskydd vore två motsatser till varandra. Vi ha visserligen religionsfrihet här i landet, men därför ha vi icke fränsagt oss rätten att fordra respekt för lag och förordningar, och man bör förden skull undvika att göra undantag från givna föreskrifter vare sig det gäller den ena eller andra religiösa uppfattningen.

Att här närmare gå in på, huru ifrågavarande religiösa ceremonier tillgå, har jag icke lust att göra vid detta tillfälle; det skulle, såsom jag nyss sade, kunna verka synnerligen pinsamt, och jag vill därför nu förbigå den saken.

Min mening med motionen är, att om stadsfullmäktige nu inginge med en skrivelse till kungl. maj:t i syfte att få till stånd ett förbud mot slakt enligt mosaisk ritual, skulle denna sak kunna komma till ett avgörande. Frågan har nu ett otal år varit föremål för behandling, utan att detta lett till något resultat. Beredningsutskottet omtalar ju i sitt utlåtande, att detta ärende ligger hos regeringen, men det är nu sju år sedan det kom dit, och ännu har ingenting hörts av i frågan. Det förefaller då, som om det vore synnerligen på sin plats, att Stockholms stadsfullmäktige, om icke annat, så åtminstone beslutade en skrivelse till kungl. maj:t, vari just underströkes detta behov, så att frågan bleve avgjord, detta må nu bli i vare sig den ena eller andra riktningen. Att det icke är bra, som det är, därom äro meningarna icke mycket delade. Detta kan man för övrigt förstå därav, att slakthusstyrelsen förklarar sig för sin del icke hava något emot en skrivelse till kungl. maj:t sådan som den här föreslagna. Man kan ju därav nästan draga den slutsatsen, att om icke andra skäl här gjort sig gällande mot ett omedelbart förbud vid Stockholms slakthus beträffande sådan slakt, varom här är fråga, skulle slakthusstyrelsen omedelbart ha gått med på ett sådant förbud.

Herr ordförande! Med stöd av vad jag nu anfört och även i övrigt framhållit i motionen ber jag att få yrka bifall till de båda förslag jag där framställt, nämligen att stadsfullmäktige måtte besluta,

dels att, med uteslutande av § 18 i ordningsstadgan för Stockholms stads slakthus nuvarande innehåll, giva denna paragraf följande lydelse: Djur få ej dödas utan föregående bedövning. Sättet, varpå bedövning skall ske, bestämmes av styrelsen;

dels att i skrivelse till kungl. maj:t hemställes, att slakt efter mosaisk ritual måtte i lag förbjudas.

Herr Örne: Herr ordförande! Den fråga, som den ärade motionären fört fram, har ju varit en stridsfråga sedan många år tillbaka, vilket, såvitt jag kan förstå, bevisar, att det icke är så lätt att i densamma fatta ståndpunkt i den ena eller andra riktningen. Att förberedelserna till den mosaiska slakten kunna göras sådana, att de medföra ett verkligt stort djurplågeri, har ju medgivits från slakthusstyrelsens sida, men det har också samtidigt framhållits, att de bästa garantierna för, att onödigt djurplågeri icke förekommer vid denna slakt, vinnas just genom att förlägga densamma till Stockholms stads slakthus. Motionären ser saken utslutande från djurskyddssynpunkt, men han förklarar i alla fall i fortsättningen, att den omständigheten, att djuren skulle komma att plågas i Nacka eller Sorunda, därest ett dylikt förbud genomfördes här, icke bör föra det med sig, att vi i Stockholm skola göra oss skyldiga till djurplågeri. När det nu är tämligen tydligt, att djurplågeri skulle komma att försiggå i ganska stor skala utanför Stockholm, därest slakt av här ifrågavarande slag förbjödes i Stockholms stads slakthus, kan jag icke förstå, att motionärens resonemang riktigt hänger ihop på den punkten. Vi, som bo här i Stockholm, kunna väl moraliskt sett lika litet stå till svars med om det bedrives djurplågeri i Nacka och Sorunda, som om det sker inom stadens egen hank och stör.

Den del av motionärens framställning, som rör en skrivelse till kungl. maj:t, har slakthus- och saluhallsstyrelsen förklarat sig icke ha något emot, och för min del skall jag icke heller yrka avslag å motionärens framställning i den punkten. Men det är alldeles omöjligt för slakthus- och saluhallsstyrelsen att i medvetandet om, huru det skulle komma att gå i så fall, vara med om, att Stockholms stad skulle genomföra ett lokalt förbud mot judisk slakt. Ett dylikt förbud skulle med all säkerhet medföra en sådan utflyttning till stadens närmaste grannskap av denna slakt, att Stockholms stad skulle förlora all möjlighet att kontrollera densamma. Dessutom skulle detta även innebära ekonomiska förluster för Stockholms stad, vilka jag icke förstår, att vi böra taga på oss, när erhållandet av inkomsten icke är förenat med något ökat djurplågeri utan tvärt om.

Ang. ifrågasatt bestämmelse att vid slakthuset djur ej må dödas utan bedövning m. m.

(Forts.)

Ang. ifrågasatt bestämmelse att vid slakthuset djur ej må dödas utan bedövning m. m.

(Forts.)

Saken ligger redan, såsom det framhålles i utskottets utlåtande, hos kungl. maj:t, men antagligen har man icke att inom den närmaste tiden förvänta något förslag i ämnet, helt enkelt därför, att frågan är ganska invecklad. Man får icke alldeles underskatta de religiösa synpunkterna på denna sak. Man kan i varje fall icke göra något dummare än att utmana den religiösa fanatismen hos den ena eller andra riktningen. Jag tror för min del, att frågan så småningom kommer att lösas på det enkla sätt, att hela det institut, som heter judisk slakt, kommer att förfalla och avskaffas av sig själv i den mån upplysningen stiger. Det kanske är säkrare att på det sättet få vad motionären åsyftar, än att låta saken lösas genom en religiös strid.

Emellertid har jag som sagt för min del ingenting emot motionärens yrkande i vad det avser, att Stockholms stadsfullmäktige skulle göra en påstötning hos kungl. maj:t. Det kan ju hända, att man därigenom skulle kunna finna en utväg, varigenom man kan lösa frågan fristående från alla de övriga invecklade frågor, varmed den har samband.

Herr Lundström: Herr ordförande, stadsfullmäktige! Såsom medlem av slakthus- och saluhallsstyrelsen skulle jag, då frågan nu vid detta tillfälle kommit under debatt, kunna inskränka mig till att instämma i vad redaktör Örne här yttrat angående den föreliggande motionen. Motionären framhöll emellertid en sak, som jag icke vill låta stå alldeles oemotsagd. Såsom vi veta, finnes det en hel del folk i vårt land, som icke anser sig kunna äta annat kött än sådant av kreatur, som slaktats efter judisk ritual. Dylik ritualslacht förekommer ju både i Stockholm och på andra håll. Men i Stockholms slakthus vidtages en mängd åtgärder för att i möjligaste mån mildra och förebygga djurplågeri vid denna slakt. Huruvida det överhuvud taget äger rum så mycket djurplågeri vid dylik slakt, är en sak, som jag lämnar därhän; därom hysa de sakkunnige, åtminstone i viss mån, olika meningar. En hel del åtgärder vidtagas emellertid i Stockholms slakthus för att göra denna slakt så lindrig som möjligt, vilket däremot icke sker på många håll i landsorten. Man kan vara fullt övertygad om, att så länge som ritualslacht över huvud taget är tillåten här i Sverige, skola de personer, som vilja ha ritualslachtat kött, skaffa sig sådant, även om dylik slakt förbjödes i Stockholms stads slakthus. Ur djurskyddssynpunkt blir således följden av ett dylikt

förbud den, att en större mängd kreatur bliva slaktade i landsorten på ett mera plågsamt sätt, än vad som sker i Stockholms stads slakthus. Det är således från ren djurskyddssynpunkt en ren fördel att ritualslakten i så stor utsträckning som möjligt sker vid slakthuset, så länge som den överhuvud taget är tillåten.

Ang. ifrågasatt bestämmelse att vid slakthuset djur ej må dödas utan bedövning m. m.

(Forts.)

Med hänsyn till nu anförda omständigheter ha vi inom slakthus- och saluhallsstyrelsen ansett oss icke kunna tillstyrka motionen, i vad angår den första punkten. Vad återigen angår den andra frågan, huruvida slakt efter mosaisk ritual skall i lag förbjudas över hela landet, så är detta en fråga, som det tillkommer riksdagen och regeringen att besluta om, och på grund av en riksdagens skrivelse ligger ju denna fråga hos kungl. maj:t i och för utredning. Jag och slakthus- och saluhallsstyrelsen med mig ha därför ansett detta vara en sak, som vi för närvarande icke kunna taga någon befattning med.

Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Björling: Den, som erfarit, vilka hjärtslitande intryck, som ett sådant slaktsätt åstadkommer, varom här är fråga, kan icke — åtminstone är så fallet med mig — underlåta att ge ett understöd åt syftet i den motion, som här är framlagd. Det är i ögonen fallande, vilken ensidig bevisföring slakthusdirektören i sitt utlåtande använder sig av. Han säger först på ett ställe: »Be-
träffande själva slaktsättet i och för sig äro åsikterna så diametralt motsatta, att det är förvånansvärt», men sedan åberopar han endast en auktoritet, nämligen professor John Lundgren, vilken ställer sig på den sida, som direktören själv här vill försvara. Denna auktoritet går så långt, att han till och med säger, att, om man tar bort förberedelserna till denna ritualslakt, är han av den åsikten, att detta slaktsätt skulle innebära det minsta djurplågeriet av alla de olika slaktsätten. Att själva förberedelserna, kullkastningsåtgärderna, mången gång äro råa och onödigt hårda, erkänner direktören emellertid. Och till sist yttrar direktören också, att han i sak ingenting har att invända mot motionens senare del, nämligen att stadsfullmäktige skulle gå in med en skrivelse till kungl. maj:t med hemställan, att slakt efter mosaisk ritual måtte helt och hållet förbjudas

Det är ju i alla fall fullkomligt uppenbart, att när man nu kommit så långt, att det bedrives en mycket vidsträckt undervisning ifrån statens och kommunernas sida angående slakt med före-

Ang. ifrågasatt bestämmelse att vid slakthuset djur ej må dödas utan bedövning m. m.

(Forts.)

gående bedövning, vilket väl tyder på, att även de sakkunniga på området i allmänhet anse, att den metoden medför det minsta djurplågeriet, varför det också står i instruktionen för slakthusstyrelsen, att endast undantagsvis djur få slaktas utan föregående bedövning, så bör man väl även fortgå på den vägen.

Och då kungl. maj:ts av riksdagen begärda utredning i frågan ännu ej hörts av, kan jag för min del icke underlåta att ge mitt understöd åt det förslag, som här föreligger, och ber således att få yrka bifall till detsamma.

Herr vice ordföranden: För min del ansluter jag mig till den uppfattning, som här blivit uttalad av herrar Örne och Lundström. Jag förstår icke riktigt, vad det ligger för vikt uppå att få till stånd ett beslut i den riktning, som motionen innebär. Vad man här vill vinna är, att slakt icke må försiggå utan djurets föregående bedövning. Men det är ju redan nu så, att vid slakthuset slakten försiggår efter bedövning, och det enda fall, där så icke sker, är vid den ritualslacht, varom här är fråga. Jag tror emellertid, att alla måste vara ense om, särskilt på de skäl, som här anförts av herr Lundström, att denna fråga bör lösas icke enbart för en kommun, utan för hela landet på en gång. Nu har ju denna fråga genom en riksdagsskrivelse dragits under kungl. maj:ts prövning och ligger hos kungl. maj:t för utredning. Kan det då finnas någon rimlig anledning, varför Stockholms stadsfullmäktige skulle ingå med en särskild framställning i ämnet?

Jag ber således att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Simonson: Herr ordförande, stadsfullmäktige! Det synes som om utsikterna för, att motionen här skall vinna bifall, icke äro så särdeles stora. Meningen med motionen är ju, såsom en var förstår, att om Stockholms stad nu går före med ett gott exempel och beslutar, att slakt enligt mosaisk ritual skall vara förbjuden vid Stockholms stads slakthus, i likhet med vad redan är fallet vid Malmö stads slakthus, och om stadsfullmäktige här gå in med en skrivelse till kungl. maj:t, denna fråga möjligen skall kunna föras närmare sig lösning, än vad den för närvarande är. Med hänsyn emellertid till, att motstånd här rests mot att nu utan vidare införa ett dylikt förbud vid Stockholms stads slakthus, skall jag, för att utsikterna för motionen icke må vara alltför mörka, nu be, herr ordförande, att få yrka bifall endast till senare delen

av motionen, som avser en skrivelse till kungl. maj:t i ämnet, med återtagande av mitt yrkande i avseende å första delen av min hemställan, i hopp om att på den vägen frågan verkligen skall kunna lösas på ett sätt, som för huvudsyftet härvidlag är i någon mån tillfredsställande.

Ang. ifrågasatt bestämmelse att vid slakthuset djur ej må dödas utan bedövning m. m.

(Forts.)